27. 12. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Procesní plná moc od právnické osoby

Účastníkem soudního nebo jiného řízení vedeném orgánem veřejné moci může být také právnická osoba. V tomto příspěvku se budu zabývat tím, jak jednotlivé procesní předpisy upravují udělení (podepsání) procesní plné moci za právnickou osobu.

Osoba může být fyzická, nebo právnická. U fyzické osoby obvykle nevznikají potíže s tím, jak tato osoba podepíše procesní plnou moc. U právnických osob je situace složitější. Občanský zákoník vychází z teorie fikce, dle které právnické osoby nemají základ ve společenské realitě, a v § 20 stanoví, že právnická osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Na základě teorie fikce právnickým osobám není přiznána svéprávnost. Právnické osoby nejsou způsobilé nabývat pro sebe vlastním právním jednání práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat). Protože právnická osoba sama nejedná, při právním jednání je vždy zastoupena. Právnická osoba proto musí být zastoupena i při podepisování procesní plné moci. Na konkrétních procesních předpisech bude dále poukázáno, že český právní řád není jednotný v tom, jak má být za právnickou osobu podepsána procesní plná moc, resp. kdo ji má podepsat. Zaměřím se na občanský soudní řád, soudní řád správní, zákon o zvláštních řízeních soudních, správní řád, daňový řád, trestní řád, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob, zákon o soudnictví ve věcech mládeže a zákon o ústavním soudu. V níže uvedeném výkladu pak budou opominuty právnické osoby, pro které platí zvláštní pravidla (např. stát).

Občanský soudní řád (dále také jen „o.s.ř.“) v § 21 odst. 1 stanoví, že za právnickou osobu jedná

- a) člen statutárního orgánu; tvoří-li statutární orgán více osob, jedná za právnickou osobu předseda statutárního orgánu, popřípadě jeho člen, který tím byl pověřen; je-li předsedou nebo pověřeným členem právnická osoba, jedná vždy fyzická osoba, která je k tomu touto právnickou osobou zmocněna nebo jinak oprávněna, nebo
- b) její zaměstnanec (člen), který tím byl statutárním orgánem pověřen, nebo
- c) vedoucí jejího odštěpného závodu, jde-li o věci týkající se tohoto závodu, nebo
- d) její prokurista, může-li podle udělené prokury jednat samostatně.

Z § 21 odst. 1 písm. a) o.s.ř. se podává, že pokud má právnická osoba kolektivní statutární orgán, potom bez ohledu na to, že podle zápisu ve veřejném rejstříku (tedy dle hmotného práva) za právnickou osobu mají jednat dva členové statutárního orgánu společně, podepíše procesní plnou moc pouze předseda statutárního orgánu. V usnesení ze dne 16. 10. 2013, sp. zn. 26 Cdo 2667/2013, k tomu Nejvyšší soud uvedl: *„Z uvedeného plyne, že je třeba odlišit smlouvu (dohodu) o zastoupení, v níž se zmocněnec zavazuje zastupovat právnickou osobu před soudem a která je právním důvodem vzniku zastoupení, od procesní plné moci (§ 28 o. s. ř.), která je jednostranným projevem vůle adresovaným soudu, jímž se osvědčuje existence zmocněncova oprávnění jednat za právnickou osobu*

před soudem. Smlouva (dohoda) o zastoupení je hmotněprávním úkonem, který musí být za právnickou osobu uzavřen, a je-li smlouva písemná, podepsán způsobem vyplývajícím z hmotného práva. Naproti tomu procesní plnou moc jako výraz procesního práva je za právnickou osobu oprávněna udělit osoba, která za ni jedná ve smyslu § 21 odst. 1 o. s. ř., a to jak v případě, kdy má procesní plná moc formu listiny, tak v případě, že je udělena ústně do protokolu (§ 28 odst. 1 o. s. ř.)."

Obecná úprava jednání za právnickou osobu podle o.s.ř. se použije také v případě soudních řízení podle zákona o zvláštních řízeních soudních (dále také jen „z.z.ř.s."). Podle § 1 odst. 2 z.z.ř.s. nestanoví-li tento zákon jinak, použije se občanský soudní řád.

Soudní řád správní (dále také jen „s.ř.s.") v § 33 odst. 4 stanoví, že za právnickou osobu jedná ten, kdo je k tomu oprávněn podle zvláštního zákona. S.ř.s. blíže nespecifikuje, jaký právní předpis je tímto zvláštním zákonem. Pospíšil[1] k tomu uvedl: *„V případě právnických osob se pro určení osob oprávněných za ně jednat ve správním soudnictví (na rozdíl od občanského soudního řízení – srov. § 21 odst. 1 OSŘ) primárně použije obecná hmotněprávní úprava obsažená zejména v § 151, 161 a násl. ObčZ. Před touto obecnou úpravou má samozřejmě přednost případná zákonná úprava zvláštní, kterou je nutno vždy mít na paměti. V poměru speciality vůči ObčZ jsou tak např. ustanovení týkající se jednání obchodních korporací obsažená v ZOK. Zjednodušeně řečeno lze ovšem konstatovat, že za většinu právnických osob jedná tzv. statutární orgán, tedy (slovy § 151 odst. 1 ObčZ) ten, kdo je k tomu oprávněn zakladatelským právním jednáním nebo zákonem. Pod tuto definici tak spadají nejen jednatelé či členové představenstev, ale též např. osoby určené stanovami spolků.*". Podle Pospíšila je tak zvláštním zákonem příslušný hmotněprávní předpis, tedy občanský zákoník nebo zákon o obchodních korporacích.

Správní řád (dále také jen „s.ř.") v § 30 odst. 1 stanoví, že jménem právnické osoby činí úkony ten, kdo je k tomu oprávněn v řízení před soudem podle zvláštního zákona. V poznámce pod čarou je odkázáno na § 21 o.s.ř. Pro správní řízení tedy platí shodná pravidla pro podepsání plné moci jako pro občanské soudní řízení.

Daňový řád (dále také jen „d.ř.") v § 24 odst. 2 stanoví, že jménem právnické osoby je oprávněn při správě daní jednat její statutární orgán, nebo ten, kdo prokáže, že je oprávněn jejím jménem jednat podle jiného právního předpisu. V poznámce pod čarou je příkladmo odkázáno na § 7 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. Podle § 24 odst. 4 d.ř. v případě, kdy je pro jednání statutárního orgánu právnické osoby vyžadováno společné jednání více osob, jedná jejím jménem kterýkoliv člen tohoto statutárního orgánu. Ustanovení § 262 d.ř. výslovně vylučuje použití s.ř. při správě daní. Z uvedeného vyplývá, že d.ř. se odchýlil jak od koncepce v o.s.ř., tak od koncepce v s.ř.s. Zatímco podle o.s.ř. u právnické osoby s kolektivním statutárním orgánem za právnickou osobu jedná předseda statutárního orgánu a podle s.ř.s. za právnickou osobu jedná osoba určená hmotným právem, podle d.ř. může za právnickou osobu jednat (podepsat procesní plnou moc) kterýkoliv člen statutárního orgánu.

Trestní řád neobsahuje samostatnou úpravu jednání za právnickou osobu. Vzhledem ke shora uvedené roztříštěnosti úpravy jednání za právnickou osobu se domnívám, že nelze na trestní řízení vztáhnout obecné procesní pravidlo jednání za právnickou osobu, a proto by se měla použít právní úprava jednání za právnickou osobu podle hmotného práva.

Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob (dále také jen „z.t.o.p.o.") v § 34 odst. 1 stanoví, že za právnickou osobu činí v řízení úkony ten, kdo je k tomu oprávněn v řízení před soudem podle občanského soudního řádu. Pro trestní řízení podle z.t.o.p.o. tedy platí shodná pravidla pro udělení plné moci jako pro občanské soudní řízení.

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže (dále také jen „z.s.v.m.“) neobsahuje samostatnou úpravu jednání za právnickou osobu. Domnívám se proto, že v řízení proti mladistvým podle z.s.v.m. by se měla použít právní úprava jednání za právnickou osobu podle hmotného práva.

Zákon o ústavním soudu (dále také jen „z.ú.s.“) v § 63 stanoví, že pokud tento zákon nestanoví jinak, použijí se pro řízení před Ústavním soudem přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu a předpisy vydané k jeho provedení. Pro řízení podle z.ú.s. tedy obecně platí shodná pravidla pro podepsání plné moci jako pro občanské soudní řízení (k použití trestního řádu ve specifických případech srov. § 108 z.ú.s., nicméně patrně nepřichází v úvahu, že by jako účastník v řízení vystupovala právnická osoba).

Závěrem si dovoluji shrnout, že ve shora uvedených procesních předpisech jsem zjistil tři odlišné koncepce určení osoby, která za právnickou osobu s kolektivním statutárním orgánem podepisuje procesní plnou moc. Ačkoli většina advokátů se nevěnuje daňovým řízením, při podepsání plné moci právnickou osobou se dá říci, že skoro není co pokazit, neboť podepíše-li plnou moc jakýkoli člen statutárního orgánu, bude to v pořádku. Většina členů statutárních orgánů si zvykla na to, že plné moci jsou podepisovány způsobem zapsaným ve veřejném rejstříku. Takový postup však u právnických osob s kolektivním statutárním orgánem má své opodstatnění pouze v soudním řízení správním a v trestním řízení. V občanském soudním řízení, správním řízení, řízení podle zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a v řízení o ústavní stížnosti podepisuje plnou moc za právnickou osobu předseda kolektivního statutárního orgánu.

Mgr. Ing. Michal Bureš

DBK PARTNERS, advokátní kancelář, s.r.o.

V Parku 2323/14
148 00 Praha 4

Tel.: +420 244 912 463
Fax: +420 244 912 803
e-mail: ak@dbkp.cz

_____
[1] Pospíšil, Petr. § 33 [Účastníci řízení a jednání za ně]. In: Blažek, Tomáš, Jirásek, Jan, MOLEK, Pavel, Pospíšil, Petr, Sochorová, Vendula, Šebek, Petr. Soudní řád správní. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2016.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Lze sjednat kupní smlouvu s „utajenou“ kupní cenou?
- Novela stavebního zákona: přehled změn a dopadů do praxe po dokončení legislativního procesu
- Energetická náročnost budovy jako cenotvorný faktor
- Přechodná ustanovení novely stavebního zákona – co s vydaným závazným stanoviskem a JES?
- Koncentrace řízení v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu
- Aktuální závěry ÚS a ESLP k právům biologického otce (První část – judikatura Ústavního soudu ČR)
- Podílové spoluvlastnictví manželů po rozsudku SDEU ve věci C-300/25 Duftošek
- Předkupní právo jako možná past
- Sleva z kupní ceny vadné nemovitosti podle aktuální judikatury Nejvyššího soudu
- Povinnosti transparentnosti podle AI Actu
- Když rodič nepředá dítě - náhradní péče a úhrada nákladů podle novely rodinného práva